

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу ВОСКОБОЙНИКА Дмитра Васильовича за темою
«Трансформація зайнятості населення в контексті цифровізації економіки України»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 Економіка
(галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки)

Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується неперервним поширенням цифрових технологій, що виступають каталізатором глибинних структурних трансформацій економічних відносин. Цифровізація, як невід'ємна складова Четвертої промислової революції, не лише модифікує окремі бізнес-процеси, а формує новий цифровий концепт життєдіяльності суспільства. У цих умовах сфера зайнятості, як фундаментальна детермінанта соціальної стабільності, зазнає найбільш інтенсивних якісних змін. Актуальності набули дослідження щодо переосмислення класичних моделей ринку праці в нових умовах, визначення адаптаційного методологічного інструментарію в контексті оцінки та регулювання зайнятості, що є критично важливими для актуалізації регуляторної політики держави, спрямованої на мінімізацію ризиків у сфері трудоресурсного забезпечення економіки.

Для України питання трансформації зайнятості набуло особливої значущості внаслідок синергії глобальних технологічних трендів та екстремальних внутрішніх викликів. Геополітична нестабільність, масові міграційні процеси та руйнація традиційних виробничих ланцюгів зумовлюють потребу у формуванні адаптивного ринку праці, здатного функціонувати на засадах цифрової залученості. Цифровізація в цьому контексті виступає не лише викликом, а й стратегічним ресурсом для відновлення економічного потенціалу та інтеграції людського капіталу країни в глобальний цифровий простір.

З огляду на вищезазначене, актуальність представленої дисертаційної роботи, в якій розвинуто аспекти трансформації зайнятості населення в контексті цифровізації економіки України, не викликає сумнівів.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів і загальних висновків до роботи, містить список використаних джерел, додатки. Розділи дисертації є логічно взаємоузгодженими між собою, демонструють послідовне досягнення поставленої мети – розвитку теоретико-методологічних основ дослідження зайнятості населення та розробки науково-практичних рекомендацій щодо регулювання трансформації зайнятості в умовах цифровізації економіки України.

У процесі дослідження Д.В. Воскобойником одержано наукові результати, які розкривають особистий внесок автора у розробку проблеми та характеризують новизну роботи. Зокрема автором:

запропоновано визначення понять «*трансформація зайнятості*» та «*трансформаційна зайнятість*», які розширюють понятійно-категорійний апарат дослідження зайнятості населення в умовах неперервного розвитку;

розвинуто теоретико-методологічні основи дослідження зайнятості населення та концептуальні основи її регулювання через обґрунтування *класифікації проявів трансформації зайнятості* (за характером змін, формою організації праці, технологічним виміром, соціально-інституційними наслідками, структурними зрушеннями, напрямками впливу) та розробку *концептуального підходу до визначення складових трансформації зайнятості*, який поєднує сукупність рівнів її реалізації, проявів, видів, типів й етапів, що формуються внаслідок впливу зовнішніх і внутрішніх чинників та є основою для модернізації політики регулювання зайнятості;

поглиблено організаційно-економічні засади регулювання зайнятості населення за допомогою розробки *структурно-функціональної моделі регулювання трансформаційної зайнятості в Україні*, що відображає комплексний підхід до управління з урахуванням особливостей розвитку країни в сучасних умовах через виокремлення на основі чинників і характеристик трансформаційної зайнятості (обумовлююча складова) мети, завдань, принципів, векторів, інструментів її регулювання (функціональна складова), що мають призводити до комплексу результатів соціально-економічного, інституційного та стратегічного характеру (результуюча складова);

обґрунтовано доцільність і розроблено *комплексний підхід до формування національної політики зайнятості в Україні* як концептуальної рамки, в межах якої здійснюється узгодження різних напрямів державної політики (економічної, промислової, соціальної, демографічної, міграційної, інклюзивної), що має реалізовуватись в контексті людиноцентричного підходу та сприяти підвищенню конкурентоспроможності країни;

запропоновано *концептуальний алгоритм формування цифрової міграційної інфраструктури в Україні* як інструмент проактивної політики регулювання зайнятості, що передбачає об'єднання різних цифрових сервісів у цілісну національну екосистему управління мобільністю людського капіталу в контексті трудоресурсного забезпечення економіки.

Дисертацію виконано відповідно до напрямів науково-дослідної роботи Маріупольського державного університету – за науково-дослідними темами кафедри економіки праці «Світовий ринок праці в умовах глобальних трансформацій економічного розвитку» (номер держреєстрації 0122U201429); кафедри економіки та міжнародних економічних відносин «Економічна безпека країн Європи в умовах сучасних глобальних трансформацій» (номер держреєстрації 0124U001500).

Теоретичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у поглибленні науково-методологічних основ дослідження процесів трансформації зайнятості населення з урахуванням впливу цифровізації економіки України.

Практичне значення основних положень, розроблених у дисертаційній роботі, полягає в тому, що вони виступають науковим підґрунтям для визначення напрямів регулювання трансформаційної зайнятості з урахуванням викликів цифровізації економіки України.

Рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, використано у практичній діяльності: Державного центру зайнятості, Івано-Франківської торгово-промислової палати, ГО «Офіс міграційної політики», Асоціації «Всеукраїнська асоціація компаній з міжнародного працевлаштування». Також матеріали дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Маріупольського державного університету, зокрема при викладанні дисциплін «Державне регулювання зайнятості», «Цифрові трансформації трудоресурсного забезпечення економіки». Всі відповідні довідки містяться у додатках до дисертації.

За темою наукової роботи опубліковано 23 наукові роботи загальним обсягом 6,9 д.а., з них особисто автору належить 4,2 д.а., у тому числі у наукових фахових виданнях – 6 робіт, з яких 2 є одноосібними, а також 16 публікацій за матеріалами науково-практичних конференцій і круглих столів. Публікації з достатньою повнотою відображають зміст дисертаційної роботи.

Досягнення поставленої мети забезпечено шляхом системного й послідовного розв'язання визначених у дослідженні завдань. Проведений аналіз засвідчує застосування автором широкого спектра загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема діалектичного підходу, методів наукового узагальнення, аналізу та синтезу, порівняльного й статистичного аналізу, прогнозування, а також економетричного моделювання та інших інструментів наукового пізнання.

Водночас, незважаючи на досягнуті наукові результати та практичну значущість роботи, є певні зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації:

1). У дисертаційній роботі, на наш погляд, є дискусійним підхід щодо вивчення концепту національної політики зайнятості відповідно до вимог МОП у кількох розділах, зокрема у п. 1.1, с. 45-49 (міжнародний стандарт щодо регулювання зайнятості населення) та в п. 2.2, с. 115-120 (порівняння складових національної політики зайнятості за визначенням МОП із змістом державної політики зайнятості населення в Україні). Безумовно, вагомим за науковою значущістю здобутком є запропонований автором у п. 3.2, с. 169-175, комплексний підхід до формування національної політики зайнятості в Україні, однак у дослідженні його обґрунтування можна було зосередити в одному з розділів.

2). Одним із найбільш значущих результатів автора дисертаційної роботи є розробка концептуального алгоритму формування цифрової міграційної інфраструктури в Україні (с. 182-184), однак у роботі аналіз міграційних тенденцій як передумов оновлення регуляторної політики на ринку праці здійснений лише на с. 111-114. Вважаємо, що варто було приділити більше уваги цьому аспекту під час дослідження.

3). При дослідженні цифровізаційних трансформацій у сфері державного регулювання зайнятості в Україні, зокрема основних змін, що вже є реалізованими на загальнонаціональному рівні (с. 122-125), не зазначено вплив на них розвитку електронного урядування в країні, що фактично є першоджерелом більшості відзначених трансформацій. Було б доцільно приділити цьому увагу, зважаючи на контекст дослідження.

4). Здійснене у п. 3.1, моделювання впливу цифровізації економіки на тенденції розвитку зайнятості населення (с. 149-159) доцільно було б посилити використанням додаткових інструментів економетричного аналізу та прогнозування з метою розширення доказової бази дослідження.

Водночас слід зазначити, що висловлені зауваження не знижують наукової та практичної цінності здійсненого дослідження, і не впливають на значущість представлених висновків і рекомендацій.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота Дмитра Васильовича Воскобойника «Трансформація зайнятості населення в контексті цифровізації економіки України» за спеціальністю 051 Економіка є самостійним завершеним науковим дослідженням, що містить обґрунтовані й достовірні наукові результати, відповідає вимогам наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами)» від 12.01.2017 р. № 40, вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (зі змінами)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. За формальними та змістовними ознаками дисертаційна робота «Трансформація зайнятості населення в контексті цифровізації економіки України» може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту та фінансів
Маріупольського державного університету

Марина ГОРБАШЕВСЬКА

